

Детсад улахан саастаах оболоругар дьарык технологической картата

Иитээччи: Спиридонова Мари-Энн Алексеевна, учуутал-логопед

Педстаж: 8 сыл

Категория: 1 категория

Дьарык тиэмэтэ: И.Н. Барахов уонна кини доботторо Саха сирин автономиятын тэриллиитигэр оуруллара

Дьарык сыала: Саха сирин автономията тэриллиитигэр сункэн кылааттаах общественной улэбит И.Н. Барахов обo саабын, доботторун уонна сурун улэтин оболорго билиьиннэри.

Дьарык соруктара:

1. Исидор обo сылдьан оонньообут оонньоурдарын, дьарыктарын кытта билсиьиннэри.
2. Оскуола саастаах обo Исидор дьобурдарын кэпсээьин.
3. И.Н. Барахов Саха сирин автономиятын тэриллиитигэр сурун кылаатын билиьиннэри.

Тылы байытар улэ:

Туос- хатан хатырыгын сулбурутан ылан хатардыбыттарын туос дииллэр.

Печать – докумуонна туттуллар тэрил.

Туттуллар кеме тэриллэр: ноутбук, проектор, экран, былыргы сахалыы оонньоурдар, кукольной театр (геройдара: Исидор Бараахап, Платон Ойуунускай, Максим Аммосов, нууччалар, сахалар, теплоход, самолет, тойоттор, сурук).

Инники улэ: Оскуолаба туохха уерэтэллэрин быьаарыы. Герой диэн кими этэллэрин быьаарыы. Саха омуга атыттартан уратытын, атын омуктары уерэтии.

Дъарык туьумэхтэрэ	Туьумэх сыала, сорууга	Иитээччи улэтин ис хобооно	О5о дъайыыта	Туьумэххэ туттуллар ньымалар	Туьумэх тумугэ
Тэрийэр туьумэх	И.Н. Бараахап о5о сылдьан оонньообут оонньоурдарын кытта билсиьиннэрии.	<p>Утуе кунунэн, о5олоор. Бугун биьиехэ наьаа дьикти дъарык буолуо5а.</p> <p>Дьизитигэр ким туох оонньоурдаа5ый? (О5олор биир-биир оонньоурдарын ааттыылар). Сеп, ейдеетум. Аны бары манна кэлин эрэ. (Баспытаатал остуол тула о5олору муьар, коробка иьиттэн былыргы сахалыы оонньоурдары биир-биир хостуур, ааттарын ааттаталыыр). Керун эрэ, бу урукку сахалыы оонньоурдар сыталлар. (О5олор интэриэьиргээн тутан-хабан кереллер).</p> <p>Баспытаатал о5олортон ыйытар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Урут маннык оонньоурдары кербуккут дуо? - Эьиги оонньоурдаргытыгар майгынныылар дуо? - Бу оонньоурдар туохтан оноьуллубуттарый? 	О5олору дъарык тематыгар угуйуу. О5о себулуур оонньоурдарын биирдиилээн аа5ар.	Сурун ньыма – диалог. Боппуруска эппиэттэьин.	Билинни оонньоурдары уонна урукку оонньоурдары араара уерэнэллэр. Дьуьуннуун, таьаалыын, керуннуун, аатгыын атыттарын толкуйдаан араарыахтаахтар. Бутэьигэр былыргы оонньоурдарынан оонньообут о5ону кытта билсэргэ интерес уескэтэбит.

		<p>- Маннык оонньуурдарынан оонньоу этигит дуо?</p> <p>(Кэпсэтии буппутун кэннэ баспытаатал этэр):</p> <p>О5олоор, бу оонньуурдарынан урут биир эьиги курдук 5 саастаах уол набаа себулэээн оонньообут эбит. Кинини керуеххутун ба5ара5ыт дуо? Билсильэбит дуо? (О5олор билсильиэххэ дииллэр. Баспытаатал о5олору олоппоско баран олорорго ынырар)</p>			
О5о саас	<p>Исидор</p> <p>Бараахап о5о</p> <p>сылдьан</p> <p>себулэээн</p> <p>дьарыктаммыт</p> <p>дьарыктарын</p> <p>кытта</p> <p>билсильиннэрии</p>	<p>(Экранна Исидор Бараахап о5о эрдинээ5и хаартыската тахсан кэлэр). Бу уол аата Исидор, фамилията Бараахап диэн. Кини саамай себулэээн оонньуур дьарыга туостан кырыллыбыт кыыллар, кетердер.</p> <p>(Баспытаатал остуолтан туостан кырыллыбыт оонньуурдары кердерер).</p> <p>Кини маннык оонньуурдарынан оонньоон тебетугэр баар мэйиитин, ейун сайыннарбыт (Экранна мэйии уонна сахалыы оонньуурдар уруьуйдара тахсар). Ейдеех ба5айы уол буолан улааппыт. Оскуола5а киирэн баран биэс эрэ сынанан уерэммит. (Экранна биэс</p>	<p>О5о истэ,</p> <p>кербутун</p> <p>кэпсээни кытта</p> <p>холбуу</p> <p>ейдуургэ</p> <p>уерэнэр.</p>	<p>Сурун ньыма –</p> <p>монолог,</p> <p>презентация нунуе</p> <p>кэпсээбин.</p>	<p>О5о оскуола5а</p> <p>киирэн туйгуннук</p> <p>уерэнэригэр, кинигэ</p> <p>аа5арыгар</p> <p>мотивация уескуур.</p>

		<p>сыана уонна Бараахап бастакы учууталын хаартыската тахсар). Туйгун уерэнээччи буолбут. Учуутала наар хайгыыр эбит кинини. (Исидор Бараахап оскуолаба уерэммит хаартыската кестер). Ким эыигиттэн оскуолаба уерэниэн бабарарый? Оскуолаба киирдэххитинэ бастаан тугу сатыыр буолуоххутун бабарабыт? (Оболор эспиэттэрэ: суруйарга, аабарга, суоттуурга.) Сеп, маладыастар. Исидор оскуолаба ааба уерэнэн баран набаа элбэх кинигэни аабар буолбут.(Экранна элбэх да элбэх кинигэ арааба тахсар). Кини наар этэр эбит: кинигэни аахпат обо билиитэ-керуутэ намыбах буолар. Ол аата кини кинигэ аабар буолан билиитэ элбээбит.</p> <p>Кини улаатан улахан да кыи буолан баран кинигэ аабарын тохтоптодох. (Экранна Исидор улааппыт хаартыската). Ол сылдьан бэйэтин курдук кинигэ аабалларын себулуур ейдеех бабайы табаарыстардаммыт. Ааттара</p>			
--	--	--	--	--	--

		Платон Ойуунускай, Максим Аммосов. (Уьуен турар хаартыскалара).			
Эти-хааны сынньаты	Исидор Бараахап о5о сылдьян себулээн дьарыктаммыт дьарыгын ейге хатааьын	О5олор, билигин кыратык сынньаныхпыт. Олоппоспутуттан турдубут. Билигин экранна Исидор туостан кырыйбыт кыллларын мессуеннэрэ кестуе5э, ону таайяхтааххыт. Сепке таайдаххытына, мин эьиэхэ ол кыыл хамсаныытын кердеруем, эьиги ону утуктээрин. (Экранна куобах, тайах, суор, чыычаах, ат кестер). (Хамсаныылара: куобах – ыстаныы, тайах- тарбахтары саратан баран кэйэр курдук хамсаныы, суор- илиибитинэн туора бытааннык далбаатааьын, чыычаах – илиибитинэн туора тургэнник далбаатааьын, ат- атахпытынан дьиэрэнкэйдэьин).	О5о уопсай моторикатын сайыннарыы, кыылы мессуенунэн быьаара уерэнии.	Сурун ньыма- утуктэьин.	Этин-хаанын уьугуннарбыт, олорон сылайбытын аьардыбыт о5о буолуохтаах.
Автономияны теруттэьин	Исидор Бараахап табаарыстарын кытта Саха сирин	(Баспытаатал о5олору кукольной театрга ынырар. Туспа коврикка олордор.) Арай кинилэргэ нууччалар тиийэн кэлбиттэр уонна эппиттэр: «Эьиги сахалыы санарбат буола5ыт, нууччалыы эрэ санарар	О5о истэ, кербутун кэпсэени кытта холбуу	Сурун ньыма- кукольной театр. О5о5о ейденумтуе, интэриэьинэй буоларын курдук	О5о ейугэр- санаатыгар Исидор Бараахабы, Платон Ойуунускайы, Максим Аммосовы

	<p>автономиятын ылынытыгар оруолун кэпсээин</p>	<p>буолабыт. Сахалыы танас кэтэн бүтэбит. Сахалыы астары абаан бүтэбит. Сахалыы оонньуулары оонньообоккут. Сахалыы буукубалары уерэппэккит. Уонна бииги туох диэбиппитинэн сылдьар буолабыт». Онуоха сорохтор себулэспиттэр. «Сеп, оннук буоллун, чэ» – диэбиттэр. Арай Исидор, Платон, Максим уонна кини табаарыстара эрэ: «Суох, хайдах да оннук буолбат. Бииги сахаларбыт, Саха сиригэр олоробут, сахалыы санарыахтаахпыт уонна барыта сахалыы буолуохтаах» - диэбиттэр. Онуоха кэлбит дьоннор эппиттэр: «оччоҕо сурукта суруйун уонна ыраах Москваҕа олорор тойотторго илдьэн биэрин» - диэбиттэр. Ол ийин Исидор, Платон уонна Максим Москваҕа барбыттар: бастаан теплоходунан, онтон самолетунан. Онно тийээн суруктарын биэрбиттэр, улахан мунньах буолбут, онтон себулэьэбит диэннэр кумаахыга бэчээт туруорбуттар.</p>	<p>ейдуургэ уерэнэр.</p>	<p>монологтан кыуу ныммата буолар.</p>	<p>дьоруойдар курдук кердэруу.</p>
--	---	---	------------------------------	--	--

		<p>Онтон Исидор табаарыстарын кытта тептеру Саха сиригэр кэлбиттэр уонна эппиттэр: «Керун бу мантан ыла биьиги сахалыы санарар, сахалыы таннар, оонньуур буолабыт». Ону истэн сахалар бары уербуттэр уонна Исидоры уонна кини табаарыстарын «норуот уолаттара, геройдар» диэн ааттыыр буолбуттар.</p>			
Тумуктуур туьумэх	Дьарыктан тугу ейдеебуттэрин бэлиэтиир туьумэх	<p>Кукольной театр геройдарын биирдиилээн ылан ыйтар: Бу кимий? – Исидор Бараахап. Бу кимий? – Платон Ойуунускай Бу кимий? – Максим Аммосов. Кинилэр ханна бара сылдыбыттарый? – Москваба То5о? – Бэчээт туруоттара. То5о кинилэри сахалар геройдар дизбиттэрий? (О5олор эппиэттэрин истии).</p>	Дьарыкка уерэппитин санаан кэлэн боппуруоска эппиэтти уерэнэр.	Сурун ньыма- боппуруоска эппиэттээбин.	Дьарыгы о5о тее ейдеебутун бэлиэтэни.